

Sygn. akt VII Pa 243/13

POSTANOWIENIE

Dnia 22 kwietnia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gdańsku – VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSO Ewa Bałtrukowicz (s. sprawozdawca)

Sędziowie: SSO W. S.

SSO M. P.

po rozpoznaniu w dniu 22 kwietnia 2014 r. w Gdańsku

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa **E. Ż.**

przeciwko **(...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w P.**

o odszkodowanie i wynagrodzenie

na skutek zażalenia powódki na postanowienie zawarte w punkcie 2 wyroku Sądu Okręgowego z dnia 24 stycznia 2014 r. w sprawie VII Pa 243/13

postanawia:

oddalić zażalenie.

SSO Wiesława Szulczewska SSO Ewa Bałtrukowicz SSO Monika Popielińska

Sygn. akt VII Pa 243/13

/na oryginale właściwe podpisy/**UZASADNIENIE**

Wydanym w niniejszej sprawie wyrokiem z dnia 24 stycznia 2014 r. tut. Sąd oddalił apelacje powódki i pozwanej od wyroku Sądu Rejonowego Gdańsk-Południe w Gdańsku z dnia 10 maja 2013 r. (punkt 1) oraz zasądził od powódki na rzecz pozwanego kwotę 285 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (punkt 2)

Rozstrzygając o kosztach procesu Sąd Okręgowy sięgnął po zasadę odpowiedzialności za wynik procesu określoną w art. 98 k.p.c. i zasądził do powódki na rzecz pozwanego zwrot kosztów zastępstwa procesowego, których wysokość ustalił w oparciu o § 12 ust. 1 punkt 2 w zw. z § 6 pkt 3 oraz §13 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

Z powyższym rozstrzygnięciem, zawartym w punkcie 2 wyroku, nie zgodziła się powódka, zarzucając naruszenie art. 102 k.p.c. polegające na zaniechaniu odstąpienia od obciążania powódki kosztami zastępstwa procesowego na rzecz strony pozwanej i zasądzeniu od powódki na rzecz pozwanej kwoty 285 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego, w sytuacji gdy roszczenie powódki było uzasadnione co do zasady, zaś powódka obecnie się uczy, nie pracuje i jest na utrzymaniu rodziców. Skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia zawartego w punkcie 2 wyroku i odstąpienie od obciążania jej kosztami zastępstwa procesowego strony pozwanej, a także o rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu zażalenia skarżąca stwierdziła, że jej zdaniem, rozstrzygnięcie zarówno Sądu I, jak i II, instancji co do kosztów procesu było wadliwe, stwierdzając, iż powódka wygrała co do zasady, gdyż wypowiedzenie nie było uzasadnione i w tej sytuacji obciążenie powódki kosztami procesu stanowi dla niej swoistą sankcję. Według skarżącej, aby wyrok można było uznać za sprawiedliwy należało zwolnić ją z obowiązku ponoszenia kosztów procesu.

Skarżąca nie zgodziła się ze stwierdzeniem Sądu, że powódka nie podnosiła w trakcie postępowania szczególnych okoliczności uzasadniających zastosowanie art. 102 k.p.c., ponieważ zastosowanie art. 102 k.p.c. nie wymaga wcześniejszego wniosku strony, ponieważ strona rzadko składa jeszcze przed ogłoszeniem niekorzystnego dla niej rozstrzygnięcia wniosek o zastosowanie art. 102 k.p.c., gdyż mógłby on być poczytany jako brak przekonania co do swoich racji.

Według strony powodowej przebieg postępowania oraz ostateczne rozstrzygnięcie sprawy uzasadniają zastosowanie powyższego przepisu. Dodając, iż bez wniesienia przedmiotowego powództwa niemożliwe byłoby osiągnięcie skutku prawnego uznania wypowiedzenia za nieuzasadnione.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Przede wszystkim należy stwierdzić, iż zażalenie na postanowienie sądu drugiej instancji w przedmiocie rozstrzygnięcia o zwrocie kosztów procesu, wnosi się w trybie art. 394² k.p.c. do innego składu tego sądu, a nie jak błędnie wskazała w zażaleniu pełnomocnik skarżącej, na podstawie art. 394§1 pkt 9 k.p.c. do Sądu Apelacyjnego.

Ponadto należy wskazać, iż rozstrzygnięcie Sądu I instancji w przedmiocie obciążenia powódki kosztami procesu za I pierwszą instancję i kwestia zasadności niezastosowania przez Sąd Rejonowy możliwości odstąpienia od obciążania powódki kosztami zastępstwa procesowego za pierwszą instancję było już przedmiotem rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego, który wyrokiem z dnia 24 stycznia 2014 r. oddalił apelację powódki (obejmującą również zażalenie na postanowienie zawarte w punkcie IV wyroku Sądu Rejonowego z 10 maja 2013 r.) i polemika pełnomocnika powódki w tym zakresie jest bezprzedmiotowa, albowiem orzeczenie w tym zakresie (co do obciążenia powódki kosztami zastępstwa procesowego za pierwszą instancję) jest już prawomocne, a przedmiotem rozpoznania jest już tylko zażalenie na postanowienie sądu II instancji co do rozstrzygnięcia o kosztach zastępstwa procesowego za II instancję.

Jakkolwiek, w ocenie Sądu Okręgowego zażalenie powódki, na postanowienie zawarte w punkcie 2 wyroku z dnia 24 stycznia 2014 r. nie zasługuje na uwzględnienie.

W ocenie rozpoznającego przedmiotowe zażalenie, Sąd Okręgowy rozstrzygając o kosztach postępowania w niniejszej sprawie nie naruszył obowiązujących w tym zakresie przepisów postępowania cywilnego.

Jeszcze raz należy przypomnieć, iż zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu wyrażoną w art. 98 § 1 k.p.c. strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony.

Podkreślić należy, iż w przedmiotowej sprawie przedmiotem rozpoznania jest orzeczenie o kosztach procesu za II instancję, a nie budzi wątpliwości, iż powódka swoją apelację przegrała w całości, co powoduje obowiązek zwrotu kosztów niezbędnych do celowego dochodzenia praw i celowej obrony strony pozwanej.

Art. 102 k.p.c., mówiący iż w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami, umożliwia Sądowi nie zasądzenie od strony przegrywającej całości lub części kosztów, urzeczywistnia zasadę słuszności i jako wyjątkowy – stanowiący wyłom w zasadzie odpowiedzialności za wynik procesu – nie podlega wykładni rozszerzającej. Do okoliczności branych pod uwagę przez sąd przy ocenie przesłanek zastosowania dyspozycji omawianego przepisu, według doktryny, zaliczyć należy nie tylko te dotyczące stanu majątkowego i sytuacji życiowej strony, ale również związane z samym przebiegiem postępowania. Przepis ten wyraża zasadę słuszności w orzekaniu o kosztach, stanowiąc wyjątek od zasady odpowiedzialności za

wynik procesu. Nie konkretyzuje on pojęcia wypadków szczególnie uzasadnionych, pozostawiając ich kwalifikację, przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności danej sprawy, sądowi (por. m.in. postanowienie SN z dnia 20 grudnia 1973 r., II CZ 210/73, postanowienie SN z dnia 26 stycznia 2012 r. III CZ 10/12, postanowienie SN z dnia 12 stycznia 2012 r. IV CZ 117/11, postanowieniu z dnia 11 lutego 2010 r., I CZ 112/09, postanowienie SN z dnia 20 kwietnia 2012 r. III CZ 17/12). Podstawę do jego zastosowania stanowią konkretne okoliczności danej sprawy, przekonujące o tym, że w danym przypadku obciążenie strony przegrywającej kosztami procesu na rzecz przeciwnika byłoby niesłuszne, niesprawiedliwe. Stanowią je zarówno fakty związane z samym procesem jak i leżące poza nim, a dotyczące sytuacji życiowej, stanu majątkowego stron, które powinny być oceniane przede wszystkim z uwzględnieniem zasad współzycia społecznego. Zatem przepis art. 102 k.p.c. powinien być zastosowany wówczas, gdy w okolicznościach danej sprawy obciążenie strony przegrywającej kosztami procesu przeciwnika byłoby rażąco niezgodne z zasadami słuszności.

Za trafny należy uznać pogląd wyrażony w piśmiennictwie, zgodnie z którym sama sytuacja ekonomiczna strony przegrywającej, nawet tak niekorzystna, że strona bez uszczerbku dla utrzymania własnego i członków rodziny nie byłaby w stanie ponieść kosztów, nie stanowi podstawy zwolnienia - na podstawie art. 102 - od obowiązku zwrotu kosztów przeciwnikowi, chyba że na rzecz tej strony przemawiają dalsze szczególne okoliczności, które same mogłyby być niewystarczające, lecz łącznie z trudną sytuacją ekonomiczną wyczerpują znamiona wypadku szczególnie uzasadnionego (Bodio Joanna, Demendecki Tomasz, Jakubecki Andrzej, Marcewicz Olimpia, Telenga Przemysław, Wójcik Mariusz P. komentarz do art. 102 kodeksu postępowania cywilnego, LEX/el. 2010).

Nade wszystko natomiast należy podzielić pogląd Sądu Najwyższego, że zastosowanie art. 102 k.p.c. i sposób skorzystania z tego przepisu jest **suwerennym uprawnieniem Sądu orzekającego** i od jego oceny zależy przesądzenie, że taki szczególny wypadek wystąpił ze względu na okoliczności rozpoznawanej sprawy i uzasadnia odstąpienie w całości albo w części od zasady obciążenia strony przegrywającej kosztami procesu. Zakwalifikowanie przypadku, jako "szczególnie uzasadnionego" wymaga rozważenia całokształtu okoliczności sprawy. Ingerencja w to uprawnienie Sądu w ramach rozpoznawania środka zaskarżenia na rozstrzygnięcie o kosztach procesu nie jest wprawdzie wyłączona, jednak ogranicza się tylko do sytuacji, gdy zastosowanie przez Sąd art. 102 k.p.c. (bądź nie) nie zostało w ogóle uzasadnione lub jeżeli nastąpiło z rażącym naruszeniem reguł przewidzianych w tym przepisie (postanowienie SN z dnia 9 lutego 2012 r. III CZ 2/12).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należy wskazać, iż w ocenie Sądu Okręgowego rozpoznającego przedmiotowe zażalenie w przypadku powódki nie zaszedł przypadek „szczególnie uzasadniony”, zatem niezastosowanie art. 102 k.p.c., nawet przy uwzględnieniu zasad słuszności i współzycia społecznego, było prawidłowe.

Jak wskazano powyższej, ocena, czy w sprawie zachodzi szczególnie uzasadniony wypadek w rozumieniu art. 102 k.p.c. musi obejmować wszystkie okoliczności mogące mieć wpływ na podjęcie decyzji jurysdykcyjnej na podstawie tego przepisu, wśród których będą zarówno fakty związane z przebiegiem procesu, jak i dotyczące sytuacji życiowej strony, oceniane z uwzględnieniem zasad współzycia społecznego (postanowienie z dnia 17 marca 2010 r., II CZ 105/09, niepubl.; postanowienie SN z dnia 26 listopada 2009 r., III CZ 51/09, niepubl.). Co należy jednak podkreślić, sam stan majątkowy powódki i jej niekorzystna sytuacja życiowa, nie może być wystarczającą okolicznością rozstrzygającą o stosowaniu art. 102 k.p.c.

W ocenie Sądu Okręgowego brak jest podstaw do podważenia prawidłowości rozstrzygnięcia Sądu II instancji co do kosztów procesu, jedynie w oparciu o twierdzenie pełnomocnika powódki, że powódka nie pracuje, uczy się i jest na utrzymaniu rodziców. Fakt bowiem, iż powódka nie pracuje i jest na utrzymaniu rodziców sam w sobie nie może zostać uznany za „wypadek szczególnie uzasadniony w rozumieniu art. 102 k.p.c.”, albowiem nawet w takich okolicznościach sytuacja materialna powódki może być korzystna.

Poza tym, jak już wyżej wskazano nawet trudna sytuacja osobista i majątkowa strony jest niewystarczająca dla uzasadnienia zastosowania art. 102 k.p.c.

Nawet gdyby przyjąć, iż faktycznie sytuacja powódki jest trudna (choć brak jest ku temu jakichkolwiek dowodów), zdaniem Sądu Okręgowego, powódka z pomocą profesjonalnego pełnomocnika, z usług którego korzystała, winna była szczególnie wszechstronnie rozważyć zasadność wywodzenia apelacji, szczególności po zapoznaniu się z uzasadnieniem wyroku Sądu Okręgowego, który został uznany za prawidłowy i odpowiadający prawu.

Dla zastosowania bowiem w przedmiotowej sprawie art. 102 k.p.c. konieczne jest wystąpienie innego rodzaju okoliczności przemawiających za odstąpieniem od obciążenia powódki kosztami postępowania, które znalazłyby, pomimo faktu oddalenia apelacji powódki w całości, potwierdzenie w zgromadzonym przez Sąd materiale dowodowym.

Sąd Okręgowy miał na uwadze, iż powódka przez cały proces była reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, którego sama ustanowiła, zatem była świadoma, iż w przypadku nieuwzględnienia apelacji istniało ryzyko obciążenia jej kosztami procesu. Sąd nie dopatrył się również innych okoliczności związanych z procesem, które uzasadniałyby zastosowanie art. 102 k.p.c. Nie można przyznać racji skarżącej i wygrała ona proces co do zasady, albowiem jej roszczenia częściowo okazały się niezasadne, czego po lekturze uzasadnienia wyroku Sądu Rejonowego, a następnie także Sądu Okręgowego, skarżąca winna być świadoma.

Wskazując na powyższe jeszcze raz podkreślić należy, że zastosowanie (bądź nie) art. 102 k.p.c. jest suwerenną decyzją Sądu, którą można podważyć wyłącznie poprzez wykazanie **rażącego** naruszenia tego przepisu. W ocenie Sądu Okręgowego w niniejszej sprawie taka sytuacja nie miała jednak miejsca, bowiem nie sposób uznać by po stronie powódki wystąpiły szczególne okoliczności, które uzasadniałyby odstąpienie od wyrażonej art. 98 k.p.c. zasady odpowiedzialności za wynik procesu na rzecz zastosowania regulacji wskazanej w art. 102 k.p.c.

Mając powyższe na względzie Sąd Okręgowy, rozpatrując zażalenie powódki w trybie art. 394² k.p.c., a mocy art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 k.p.c. oddalił jako niezasadne.

SSO Wiesława Szulczewska SSO Ewa Bałtrukowicz SSO Monika Popielińska